

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Karoliny Balousové na téma „Ochrana před domácím násilím - srovnání české a italské právní úpravy“

I. Kandidátka předložila rigorózní práci čítající 125 stran číslovaného textu včetně příloh a seznamu pramenů (autorkou nazvaném jako seznam literatury). Vlastní text práce činí cca 110 stran.

II. Obsah práce tvoří vedle úvodu a závěru dvě hlavní části (Pojetí a problematika domácího násilí v České republice; Italské pojetí problematiky domácího násilí a jeho právní úprava), které jsou dále rozděleny do menších celků, z nichž se některé ještě dále člení. Tím dochází k asymetrickému rozměňování textu do podkapitol i na místech, kde by podle mého názoru stačil odstavec (např. na str. 46 jsou čtyři podkapitoly).

II.1. Úvodem autorka charakterizuje problematiku domácího násilí jako závažný společenský problém, k jehož řešení nestačí pouze přístup trestněprávní, nýbrž vyžaduje komplexní přístup. Úroveň právní ochrany podle názoru kandidátky stále neodpovídá evidovanému počtu obětí této trestné činnosti, u níž se předpokládá vysoká míra latence. Vinu spatřuje především v nechuti státních složek zasahovat do soukromí rodiny. Následuje nastínění obsahu práce. Úvod končí konstatováním, že „boj proti násilí v rodinách je celosvětovou otázkou, jejímž cílem je eliminovat tuto formu násilí a která sjednocuje většinu kulturně vyspělých zemí“.

II.2. V části věnované problematice domácího násilí v České republice rozebírá autorka nejprve domácí násilí (2.1), pak případy domácího násilí (2.2), trestné činy páchané v souvislosti s násilím v rodině (2.3), právní vnímání násilí v rodině páchaného na ženách a ochranu před ním v průběhu dějin (2.4), procesní aspekty domácího násilí (2.5) a konečně informace o domácím násilí vyplývající ze

sociologických výzkumů (2.6). K věcnému obsahu kapitol lze upozornit na následující:

Autorka se v práci pokouší o vymezení pojmu „domácí“ (2.1.3), přitom na str. 13 uvádí, že „Zákon o rodině definuje rodinu jako zákonným způsobem uzavřený svazek muže a ženy za účelem založení rodiny.“ Zákon o rodině však spíše vymezuje pojem manželství než pojem rodiny.

Pro využití práva svědka odmítnout výpověď podle § 100 odst. 2 TŘ postačí, jestliže by svou výpovědí způsobil osobě v tomto ustanovení uvedené nebezpečí trestního stíhání, nikoliv trestní stíhání, jak je mylně uvedeno (str. 14).

V rozboru trestných činů páchaných v souvislosti s násilím v rodině (kapitola 2.3) se autorka zevrubněji věnuje pouze § 215a TZ. Ostatní trestné činy jsou spíše zmíněny bez hlubší analýzy. Upozorňuji, že § 251a nemá 3 odstavce (str. 42). Jestliže kandidátka uvádí název zákona, měla by tak činit důsledně. Zákon č. 135/2006 Sb. nemá označení zákon na ochranu před domácím násilím (str. 42).

Vyzdvihnout jako klad práce lze vývoj pohledu společnosti na problematiku domácího násilí (kapitola 2.4), který autorka velmi hezky ilustruje na kauzách z období 1. republiky a z období totality. Historický exkurs končí hledáním počátku změny v náhledu na problematiku koncem 80tých let 20. století.

Nový zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, je popsán a charakterizován v kapitole 2.4.2 a dalších podkapitolách. Značná část textu je však pouze přepisem důvodové zprávy (str. 56 - 59).

Kladně hodnotím, že v pojednání o procesní ochraně oběti v trestním právu (2.5.1.) nebyly opomenuty ani instituty upravené mimo trestní řád, zejména stížnost na průtahy v řízení a návrh na určení lhůty pro provedení úkonu podle zákona č. 6/2002 Sb., o

soudech a soudcích. Není mi však jasné, proč autorka o zákonu č. 135/2006 Sb. mluví jako o návrhu zákona, když v době odevzdání rigorózní práce se jednalo o zákon sice neúčinný, ale již platný.

Ocenění zasluhuje zpracování výsledků sociologických průzkumů a statistiky počtu přestupků týkajících se fyzického domácího násilí v roce 1999 v Praze do rigorózní práce (2.6).

II.3. Zajímavý pohled na situaci v oblasti vnímání fenoménu domácího násilí a boje s ním v Itálii je čtenáři zprostředkován ve třetí kapitole. Statistická data o výskytu domácího násilí za rok 2002 v regionu Emilia Romagna tvoří samostatnou přílohu práce.

II.4. Závěr práce je značně rozsáhlý a autorka v něm podle mého názoru správně upozorňuje na nutnost hledat i jiná, než trestněprávní řešení problému domácího násilí. Zejména akcentuje preventivní přístup a tam, kde již došlo k domácímu násilí, též možnosti urovnání narušených vztahů. Apeluje na nutnost profesionálního přístupu ze strany orgánů, které se setkávají v první řadě s oběťmi domácího násilí. V závěru jsou též shrnuty základní rozdíly mezi českým a italským přístupem k fenoménu domácího násilí. Při návrzích *de lege ferenda* vychází kandidátka z původního znění návrhu zákona č. 135/2006 Sb. a vyjadřuje lítost nad vypuštěním některých původně navrhovaných změn platné právní úpravy, např. se staví za to, aby byly z výčtu § 163 TŘ (souhlas poškozeného s trestním stíháním) vyčleněny některé úmyslné trestné činy, které jsou typické pro domácí násilí. Navrhuje též, aby § 215a byl zařazen do výčtu trestných činů, jejichž nepřekažení a neoznámení je trestné.

III. Z marginálních nedostatků převážně formální povahy lze upozornit na:

- nesprávnou zkratku pro Sbíрку mezinárodních smluv - „Sb.m.s“ (str. 11),
- bezdůvodné roztržení textu tak, že věta končí např. uprostřed řádku (str. 49, 51, 76, 86),
- záměnu pojmů platnost a účinnost (str. 60, 111).

IV. Práce se řadí mezi práce standardní úrovně, jak po stránce obsahové, tak i formální. Multidisciplinární pohled na problematiku domácího násilí se odráží i v obsahu práce. Nejde jen o rozbor právní, autorka prezentuje poznatky sociologické, psychologické a kriminologické, přitom se seznámila i s obtížněji dostupnou literaturou (zejména italskou). Práce má logickou strukturu, stylisticky a jazykově je však pouze průměrná. Názory autorky prezentované v práci jsou argumentačně podpořeny. Učiněné závěry jsou logickým vyústěním předchozí analytické části.

V. Otázky a náměty k obhajobě:

1. Je autorce známo, jak se institut „vykázání“ (§ 21a a násl. zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších změn a doplnění) krátce po nabytí účinnosti zákona č. 135/2006 Sb. uplatňuje v praxi?
2. Autorka by mohla rozvést úvahy de lege ferenda obsažené v práci (zejména otázku omezení výčtu trestných činů v § 163 TŘ či zařazení § 215a TZ do výčtu trestných činů v § 167, 168 TZ).

VI. Závěrem lze konstatovat, že předložená práce **splňuje obsahové a formální požadavky kladené na rigorózní práce**, a proto ji **doporučuji k ústní obhajobě**.

V Praze dne 17. ledna 2007

JUDr. et Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.